

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2008 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 29 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä) (U 7/2008 vp) maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kaisa Pirkola ja ylitarkastaja Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Seija Kivinen ja neuvotteleva virkamies Leo Parkkonen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Jukka Saarinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Tarja Haaranen, neuvotteleva virkamies Seppo Sarkkinen ja yli-insinööri Risto Kuusisto, ympäristöministeriö
- teknologiatutkimuksen johtaja Markku Järvenpää, MTT Jokioinen
- professori Martti Esala, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT)
- tutkimusjohtaja Kai Sipilä, Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT

- asiamies Ilpo Mattila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- johtaja Anders Portin, Metsäteollisuus ry
- puheenjohtaja Jari Ihonen, Suomen tuulivoimayhdistys ry
- toimitusjohtaja Jukka-Pekka Ranta, Suomen Sahat ry
- diplomi-insinööri Vesa Mikkonen, Suomen ekoautoilijat ry
- metsänhoitaja Matti Saramäki, Enon Energia Osuuskunta
- peltoenergialiiketoiminnan johtaja Mia Suominen, Vapo Oy
- projektipäällikkö Markus Latvala, Bionova Oy
- diplomi-insinööri Johan Åminne, Reps Oy Ab
- toimitusjohtaja Erkki Kalmari, Metener Oy
- johtaja Antti Vilkuna, Katternö Group
- toimitusjohtaja Ilkka Kylävaio, Keitele Group.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Metsäntutkimuslaitos
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- Suomen Lämpöpumppuyhdistys ry
- WWF Finland
- Project Manager Keijo Vartiainen, Pöyry Engineering Oy

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Direktiiviehdotus perustuu Eurooppa-neuvoston maaliskuussa 2007 tekemiin päätöksiin, joissa EU sitoutui yksipuolisesti kasvihuonekaasupäästöjen 20 prosentin vähentämiseen vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoden 1990 päästötasoon. Tämän tavoitteen toteutumisen edellytyksenä vahvistettiin uusiutuvien energialähteiden käytölle vuonna 2020 sitovaksi tavoitteeksi 20 prosentin osuus EU:n kokonaisenergiankulutuksesta. Samanaikaisesti sitovaksi tavoitteeksi asetettiin, että biopolttoaineiden osuus EU:n liikenteen bensiinin ja dieselpolttoaineen kulutuksesta olisi 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Eurooppa-neuvosto vahvisti maaliskuussa 2007 myös energiatehokkuuden toimintaohjelman, jolla pyritään 20 prosentin energiansäästöön vuonna 2020 ennusteisiin nähden.

Eurooppa-neuvosto korosti, että energiansäästöä ja uusiutuvaa energiaa koskevat tavoitteet olisi saavutettava erilaiset kansalliset olosuhteet, lähtökohdat ja mahdollisuudet huomioon ottaen, jotta ponnistukset ja hyödyt jakautuisivat oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti kaikkien jäsenvaltioiden kesken. Lisäksi uusiutuvan energian kokonaistavoitteen pohjalta olisi laadittava eriytettyjä kansallisia kokonaistavoitteita jäsenvaltioiden osallistuessa täysipainoisesti. Huomiota kiinnitettiin oikeudenmukaiseen ja sopivaan jakoon, joka perustuu erilaisiin kansallisiin lähtökohtiin ja valmiuksiin sekä uusiutuvan energian ja erilaisten energialähteiden käytön nykytasoon. Lisäksi edellytettiin, että kukin jäsenvaltio täyttää biopolttoaineiden osalta asetetun vähimmäistavoitteen.

Liikennepolttoaineiden osalta Eurooppa-neuvosto katsoi, että tavoitteen sitovuus on asianmukaista edellyttäen, että tuotanto on kestävää, että toisen sukupolven biopolttoaineet tulevat kaupallisesti saataville ja että polttoainelaatuidirektiiviä muutetaan vastaavasti, jotta sekoittaminen tulee riittävissä määrin mahdolliseksi.

Komissio on direktiiviehdotuksessa muuntanut EU:n keskimääräisen tavoitteen jäsenmaakohtaisiksi tavoitteiksi vuodelle 2020 siten, että

tavoite määräytyy kullekin jäsenmaalle osaltaan samansuuruisena lisäyksenä ja osaltaan henkeä kohden lasketun bruttokansantuotteen perusteella. Kuitenkin liikenteen biopolttoaineita koskeva 10 %:n tavoite on sama kaikille maille.

Komissio katsoo, että tavoitteita ei voitaisi saavuttaa riittävällä tavalla pelkästään jäsenvaltioiden toimin. Yhteinen tavoite uusiutuvan energian osuudelle ja direktiiviehdotuksen ulottuminen aikaisempien, rakennusten energiatehokkuutta ja sähkömarkkinoita koskevien, direktiivien soveltamisalueille edellyttäisivät yhteisötason toimia.

Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti jäsenmaakohtainen sitova tavoite uusiutuvan energian osuudelle vuodelle 2020 valmistellaan ja asetetaan niin, että jäsenmaat hyväksyvät tavoitetason. Suomi on neuvotteluissa korostanut Eurooppa-neuvoston asettamia edellytyksiä, erityisesti kansallisten lähtökohtien ja valmiuksien sekä uusiutuvan energian nykyisen tason huomioon ottamista. EU-ministerivaliokunnan linjausten mukaisesti etukäteisvaikuttamisessa painotettiin mm. tavoitteen laskemista energian loppukulutuksesta ja jo tehtyjen toimien huomioimista. Ehdotus uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä koskevaksi puitedirektiiviksi asettaa maakohtaiset sitovat tavoitteet uusiutuvan energian osuudelle energian kulutuksesta vuonna 2020 sekä uusiutuvan energian osuudelle liikenteessä.

Liitteen I A osassa Suomen kansalliseksi kokonaistavoitteeksi vuodelle 2020 ehdotetaan, että uusiutuvan energian osuus olisi 38 prosenttia energian loppukulutuksesta. Liitteen I B osassa määritetty ohjeellinen kehityspolku uusiutuvan energian osuudelle on asetettu kaksivuotiskausille 2011—2012, 2013—2014, 2015—2016 ja 2017—2018 ja se olisi Suomelle seuraava: 30,875 %, 31,825 %, 32,775 % ja 34,675 %.

Artiklassa 4 säädetään kansallisista toimintasuunnitelmista, jotka jäsenmaiden tulee toimittaa komissiolle 31.3.2010 mennessä. Toimintasuunnitelmissa esitetään sektorikohtaiset kan-

salliset tavoitteet uusiutuvan energian osuudelle liikenteessä, sähköntuotannossa sekä lämmityksessä ja jäähdytyksessä. Toimintasuunnitelmassa kuvataan myös tarvittavat toimenpiteet. Jos jäsenmaa ei ole päässyt kehityspolun mukaiseen tavoitteeseen, tulee sen toimittaa komissiolle uusi kansallinen toimintasuunnitelma.

Artiklassa 15 edelleen määritellään biopolttoaineiden ja muiden bionesteiden ympäristökestävyysskriteerit. Kestävyysskriteerit perustuvat kasvihuonekaasuvaikutuksiin, maaperän hiilivarastojen säilyttämiseen ja biodiversiteetin säilyttämiseen. Määrittelyt ja ympäristökestävyyden kriteerit rajaavat poissulkevasti niitä energialähteitä, joita voidaan käyttää direktiivin mukaisen velvoitteen täyttämiseen.

Artiklassa 6 säädetään alkuperätakuun myöntämisestä. Jäsenvaltioiden tulee taata, että uusiutuvista energialähteistä tuotetulle sähkölle sekä lämmitys- tai jäähdytysenergialle kapasiteetillaan vähintään 5 MWh:n laitoksissa myönnetään tuottajan pyynnöstä alkuperätakuu. Alkuperätakuun standardiyksikkönä on 1 MWh, ja sen yksityiskohdista on määrätty artiklan kohdassa 2. Jäsenvaltioiden tulee pääsääntöisesti tunnustaa muissa jäsenvaltioissa annetut alkuperätakuut. Artiklassa 9 säädetään edellytyksistä alkuperätakuiden siirroille jäsenvaltioiden tai henkilöiden (toiminnanharjoittajien) välillä. Jäsenvaltioilta edellytetään, että uusiutuvan energian osuus on noudattanut kehityspolkua. Jäsenvaltiot voivat puolestaan edellyttää ennakkolupaa henkilöiden (toiminnanharjoittajien) välisille siirroille, jos siirrot heikentävät jäsenvaltion kykyä varmistaa varma ja vakaa energiantarjonta, ympäristötavoitteiden saavuttamista tai velvoitteen saavuttamista.

Artiklassa 15 asetetaan biopolttoaineille ja muille biopolttonesteille poissulkeviksi kriteereiksi sekä kansallisten tavoitteiden että direktiivin tavoitteiden laskennassa samoin kuin tukikelpoisuudessa seuraavat kriteerit:

— säästö kasvihuonekaasujen päästöissä tulee olla ainakin 35 %

— polttoaineiden raaka-aine ei saa olla peräisin biologiselta monimuotoisuudeltaan tunnetusti rikkaalta maalta (ihmistoiminnan kannalta

häiriöttömistä metsistä, luonnonsuojelualueilta, monimuotoisilta laidunmailta)

— raaka-aine ei saa olla peräisin alueilta, joiden maankäyttötatus on muuttunut tammi-kuun 2008 jälkeen; tarkastelussa ovat mukana maapohjat, joihin on sitoutunut runsaasti hiiltä, eli kosteikot ml. neitseelliset turvesuot sekä metsät

— maatalousperäisen raaka-aineen tulee noudattaa neuvoston asetuksen (EY) 1782/2003 mukaisia relevantteja ehtoja.

Jäsenvaltioiden tulee hyväksyä nämä ehdot täyttävät biopolttoaineet direktiivin tavoitelaskennassa ja tukitoimissa.

Artiklassa 16 säädetään taloudellisten toimijoiden velvollisuudeksi osoittaa, että ympäristökestävyysskriteerit täyttyvät. Menetelmänä on ainetasejärjestelmän käyttö, mikä mahdollistaa raaka-aineiden tai biopolttoaineiden erien yhdistämisen. Taloudellisten toimijoiden tulee antaa tarvittavat tiedot ja järjestää riippumaton auditointi. Komissio antaa hakemuksesta päätöksen biopolttoaineiden hyväksyttävyydestä direktiivien piiriin. Artiklassa 23 säädetään, että jäsenvaltioiden tulee saattaa direktiivien noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 31 päivänä maaliskuuta 2010.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ilmasto- ja energiapaketin tavoitteisiin ja on valmis tekemään oman oikeudenmukaisen osansa EU:n asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Ilmasto- ja energiapaketin ehdotukset liittyvät kiinteästi toisiinsa, ja ehdotusten käsittelyssä on otettava huomioon niiden yhteisvaikutukset kuhunkin jäsenvaltioon. Valtioneuvoston mielestä ilmasto- ja energiapaketin keskeisistä ehdotuksista tulee päästä ratkaisuihin viimeistään ennen kuin Kööpenhaminassa päätetään kansainvälisen ilmastositomuksen jatkosta vuoden 2009 lopussa.

Komission uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiiviehdotuksessa Suomelle esittämä velvoite uusiutuvan energian lisäämiseksi on vaativa. Verrattuna muille maille esitettyihin velvoit-

teisiin sitä kuitenkin voidaan pitää kohtuullisena. Suomen velvoite merkitsee 9,5 prosenttiyksikön lisäystä vuoden 2005 tilanteeseen, kun koko EU:ssa lisäystarve on keskimäärin 11,5 prosenttiyksikköä. Suomelle esitetty velvoite merkitsee erityisesti metsäenergian, vesi- ja tuulivoiman sekä maalämmön hyvin suurta lisäystä. Se edellyttää myös mittavia energiansäästötoimia. Käytettävissä oleva aika on myös varsin lyhyt suhteutettuna energiainvestointien tyypilliseen aikajänteeseen.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että uusiutuvaa energiaa koskevat maakohtaiset tavoitteet määritellään osuutena energian loppukulutuksesta. Tämä menetelmä tasoittaa primäärienergiassa tapahtuvia muutoksia, jotka ovat tyypillisiä pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla.

Direktiiviehdotuksen määritelmät perustuvat aikaisempiin EU-säädöksiin ja kansainväliseen tilastokäytäntöön, mutta niiden soveltaminen Suomessa edellyttää täsmennyksiä. Direktiiviehdotus koskee osaltaan sellaista energiatilastoinnin metodologiaa, jossa ei toistaiseksi ole yhtenäistä eurooppalaista käytäntöä. Suomelle asetetut tavoitteet edellyttävät, että venäläisen puun tuonti jatkuu. Tästä syystä on välttämätöntä, että direktiiviehdotuksen mukaisesti on mahdollista neuvotella tavoitteesta komission kanssa ylivoimaisten esteiden tapauksessa. Suomi pitää tärkeänä, että varmistetaan, ettei bioenergian käytön lisääminen uhkaa teollisuuden biomassaraaka-aineen saatavuutta ja että uusiutuvan energian käytön lisääminen tapahtuu kestävästä kehityksestä edistävällä tavalla.

Direktiiviehdotuksessa rajataan tavoitteen piiriin kuuluvat liikennepolttoaineet Suomen kannalta ongelmallisesti. Turve rajautuu pois direktiiviehdotuksen tarkoittamista uusiutuvista

energialähteistä. Sertifioidun turpeen saaminen niiden polttoaineiden piiriin, joilla voidaan katata direktiivin edellyttämä liikenteen uusiutuvien polttoaineiden velvoite, jää jatkoneuvotteluiden varaan. Eurooppa-neuvosto asetti liikennepolttoaineita koskevan tavoitteen ehdoksi tuotantoketjun kestävyiden, toisen sukupolven biopolttoaineiden kaupallisen saatavuuden sekä bensiinin ja dieselin laatua koskevan direktiivin 98/70/EY muuttamisen siten, että sopiva sekoitusosuus mahdollistetaan. Komissio on kuitenkin ehdotuksessaan katsonut tarkoituksenmukaiseksi luopua toisen sukupolven liikennepolttoaineita koskevasta edellytyksestä, mikä poikkeaa Suomen lähtökohdista.

Direktiiviehdotuksen lähtökohtana on EU:n omavaraisuuden parantaminen niin, että metsä- ja peltobiomassaa otetaan energiakäyttöön. Olennainen edellytys biomassojen käytölle ovat ympäristöllisen kestävyiden ehdot. Ehdotuksen mukaan hyväksyttävien biopolttoaineiden koko elinkaaren päästöjen tulisi olla vähintään 35 prosenttia pienemmät kuin fossiilisilla polttoaineilla. Suomessa peltobiomassoihin perustuvat ensimmäisen sukupolven biopolttonesteet eivät välttämättä täytä tätä vaatimusta. Direktiiviehdotuksen mukaisesti kestävyyskriteereiden käytön laajentaminen myös muuhun biomassan käyttöön tulee harkittavaksi myöhemmin.

Direktiiviehdotuksen käsittelyn kuluessa komissiolta odotetaan täsmennyksiä kauppajärjestelmän toimivuudesta ja siitä, minkälaisia yhteisvaikutuksia sillä on jo olemassa olevien ohjauskeinojen, kuten päästökaupan, kanssa asetettujen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Direktiiviehdotuksen käsittelyn edetessä joudutaan vielä ottamaan kantaa lukuisiin Suomen kannalta olennaisiin kysymyksiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Uusiutuvan energian edistämistavoitteet

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan suhtautuu myönteisesti komission ilmasto- ja ener-

giapaketin tavoitteisiin uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisessä. EU on Eurooppa-neuvoston päätöksellä sitoutunut siihen, että vuonna 2020 uusiutuvan energian osuus on yhteensä 20 prosenttia EU:n energian

kokonaiskulutuksesta, jolloin koko EU:n tasolla uusiutuvan energian käytön lisäämistarve on keskimäärin 11,5 prosenttiyksikköä. Poikkeuksen muodostaa liikennesektori, jonka polttoaineista on vähintään 10 prosenttia oltava uusiutuvaa energiaa liikenteessä vuonna 2020.

Valiokunta katsoo, että komission uusiutuvaa energiaa koskevassa puitedirektiiviehdotuksessa (RES-direktiivi) Suomelle esittämä 9,5 prosenttiyksikön lisäysvelvoite on toteutettavissa. Valiokunta korostaa, että tavoitteet tulee pääosin pyrkiä täyttämään kotimaisista uusiutuvista raaka-aineista tuotetulla bioenergialla ja biopolttoaineilla hyödyntäen mahdollisimman laajasti uusiutuvan energian lähteitä. Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan toteaa, että velvoite merkitsee erityisesti metsä- ja peltoenergian, vesi- ja tuulivoiman sekä maalämmön suurta lisäystä. Tavoitteen saavuttamista edesauttaa, jos samanaikaisesti lisätään energiatehokkuutta ja energian säästöä. Lähitulevaisuudessa on käytössä olevin keinoin varmistettava, että maatalous muodostuu energiaomavaraiseksi. Valiokunta korostaa, että uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen on myös mahdollisuus maa- ja metsätaloussektorille. Suomessa on korkean teknologian maana hyvät edellytykset hyötyä uusiutuvista lähteistä olevan energian käytön lisäämisen direktiivistä.

Uusiutuvan energian tuotannon lisääminen

Komission ehdotuksen artiklassa 2 määritellään keskeiset käsitteet, kuten esimerkiksi uusiutuvista lähteistä peräisin oleva energia. Valiokunta toteaa, että uusiutuvan energian määritelmän tulisi olla sellainen, että kohdassa luetellut energialähteet ovat esimerkkejä. Uusiutuvien energian lähteiden tutkimus on laajaa, ja uusia potentiaalisia energialähteitä löytyy jatkuvasti.

Valiokunta korostaa, että bioenergia-alan ja hajautetun energiatalouden kehittäminen voivat olla maatalouden ja maaseudun keskeinen panos ilmastonmuutoksen torjunnassa. Energiantuotannossa ilmastonmuutos korostaa hajautettujen järjestelmien hyötyjä. Useisiin uusiutuviin energianlähteisiin perustuva hajautettu energiantuotanto vastaa parhaiten ilmastonmuutokseen so-

peutumisen haasteisiin. Samalla voidaan vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja lisätä omavaraisuutta sekä huoltovarmuutta. Valiokunta katsoo, että pienten voimaloiden kilpailukyky tulee varmistaa, jotta lähien energiaa voidaan tuottaa.

Suomessa voidaan yleisesti ottaen lisätä ja monipuolistaa merkittävästi sekä metsä- että peltobiomassan käyttöä. Valiokunta toteaa, että maassamme on paljon viljelykelpoista maa-alaa, jota voidaan tulevaisuudessa hyödyntää. Ottaen huomioon maamme asema korkean osaamisen ja teknologian maana tulee jatkossa kiinnittää erityistä huomiota niin sanottujen arvotuotteiden talteenottoon ja siirtää painopistettä toisen sukupolven biopolttoaineisiin. Samalla tulee panostaa näiden alojen tutkimukseen ja tuotekehitykseen, koska tässä yhteydessä avautuu myös kaupallisia mahdollisuuksia. EU:n ja samalla yksittäisten jäsenmaiden tulee keskittyä myös muiden kuin viljeltyjen bioenergialähteiden hyödyntämiseen ja tekniikoiden kehittämiseen.

Komission ehdotukseen sisältyy alkuperätaakuiden järjestelmä, jolla pyritään saavuttamaan joustoa uusiutuvien energian tavoitteiden saavuttamiseen. Jäsenvaltioiden tulee pääsääntöisesti tunnustaa muissa jäsenvaltioissa annetut uusiutuvan energian alkuperätakuut. Valiokunta toteaa, että alkuperätaakuiden lähtökohta on oikea, mutta järjestelmään sisältyy myös ongelmia. Toiminnanharjoittajien välinen alkuperätaakuiden siirto voi johtaa jäsenmaiden väliseen tukikilpailuun. Valiokunta pitää keskeisenä sitä, että uusiutuva energia hyödynnetään erityisesti lähien energiana. Sen vuoksi onkin tärkeää, ettei uusiutuvan energian käytön lisäämisen yhteydessä luoda erittäin pitkiin kuljetusmatkoihin ja jatkuvasti kasvavaan kansainväliseen kuljetusliikenteeseen perustuvaa bioenergian raaka-aineiden kauppaa.

Valiokunta korostaa, että uusiutuvan energian tuotannon ja käytön lisäämiselle on olemassa lainsäädännöllisiä esteitä, jotka tulee systemaattisesti poistaa. Erityisesti sivutuoteasetukseen (1774/2002/EY), lannoitusvalmistelakiin (539/2006) ja jätelakiin (1072/1993) sisältyvät lukuisat bioenergian tuotannon esteet tulee pois-

taa, jotta tuotantoa voidaan lisätä. Myös kaikkia muita uusiutuvan energian käytön lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia ongelmakohtia tulee vähentää. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että uusiutuvan energian vastaanotto esimerkiksi sähköverkkoon mahdollistetaan tulevaisuudessa nykyistä helpommin. Tämä on erityisen tärkeää muun muassa biokaasulle, jotta siitä tuotettu sähkö, lämpö ja maakaasua vastaavaksi jalostettu biometani voidaan soveltuvissa kohteissa myydä sähkö-, kaukolämpö- tai maakaasuverkkoon.

Valiokunta toteaa, että nykyisellään hevosenlantaan sovelletaan EY:n jätteenpolttodirektiiviä ja kansallista valtioneuvoston asetusta jätteen polttamisesta (362/2003), jolla direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön. Asetuksessa annetaan tiukat vaatimukset polttolaitteistolle ja poltossa syntyvien päästöjen tarkkailulle, jolloin käytännössä poltto ei ole ollut mahdollista. Neuvoston direktiiviä ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämisestä (1996/61/EY) eli IPPC-direktiiviä ollaan parhaillaan uudistamassa. Tässä uudistuksessa IPPC-direktiivi korvaa jätteenpolttodirektiivin ja muutamia muita direktiivejä, jotka kaikki yhdistetään yhdeksi direktiiviksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että tulevan IPPC-direktiivin jätteenpolttoluvussa rajataan direktiivin soveltamisalasta pois muun muassa hevosenlanta, jotta tätä biomassaa voidaan hyödyntää energiantuotannossa. Erityisesti puukuivikkeisen hevosenlannan energiakäytön esteet tulee poistaa.

Valiokunta toteaa, että tutkimustietoa uusiutuvista energialähteistä tarvitaan vielä lisää, jotta voidaan kartoittaa kaikki tulevaisuuden hyödyntämismahdollisuudet. Esimerkiksi sähkölinjojen alle jäävien alueiden hyödyntämistä yhdyskuntaliikenteen avulla tapahtuvassa energiakasvien viljelyssä tai rehevöityneiden järvien ruovikkojen käyttämistä polttoaineena tulee selvittää.

Puuenergian käytön lisääminen

Uusiutuvan energian tuotannon laajentamisella luodaan maaseudun kehittämiselle uusia mahdollisuuksia. Metsien hoidon kannalta puun

energiakäyttöä voidaan lisätä tuntuvasti. Valiokunta toteaa, ettei metsäteollisuuden puuraaka-aineen saatavuudelle aiheudu ongelmia puun energiakäytön lisäämisestä, vaan kyse on ensisijaisesti metsienhoidon yhteydessä saatavan hakuuhteen ja ensiharvennuksista korjattavan energiapuun nykyistä tehokkaammasta hyödyntämisestä.

Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä myös varmistaa, ettei bioenergian käytön lisääminen vaikeuta metsäteollisuuden raaka-ainehuoltoa. Lisäksi valiokunta korostaa, että direktiiviehdotuksessa on välttämätöntä turvata mahdollisuudet poikkeuksiin tavoitteesta, jos puun tuonti Venäjältä loppuu. Suomelle asetetut velvoitteet edellyttävät käytännössä venäläisen puun tuonnin jatkumista.

Valiokunta katsoo, että bioenergian käytön lisäämisellä voidaan varmistaa teollisuuden raaka-aineen saantia tulevaisuudessakin, koska ensiharvennuspuiden energiankäytön lisäyksellä edistetään samassa yhteydessä kuitupuun ja tukiipuun kasvatusta. Teollisuuden raaka-ainehuoltoa vaarantamatta energiatuotantoon voitaisiin ohjata arviolta jopa 10–15 miljoonaa kiinto-kuutiometriä latvusmassaa, hukkarunkopuuta, pieniläpimittaista kokopuuta ja muuta vastaavaa puumateriaalia. Puun pelletointi parantaa sen saatavuutta lämmitykseen myös pientaloissa ja taajamissa.

Turpeen hyödyntäminen

Turve on hitaasti uusiutuva luonnonvara; Suomessa turvebiomassa kasvaa nykyään enemmän kuin sitä tuotantotoiminnassa kulutetaan. Siitä huolimatta päästökaupan piirissä turve on luokiteltu fossiilisten polttoaineiden kategoriaan, joka johtaa siihen, että energia-ala maksaa turpeen päästöoikeuksista noin 100 miljoonaa euroa vuodessa vapaiden päästöoikeuksien lisäksi. Turveteollisuudella on alue- ja työllisyyspolitiikan kannalta tärkeä merkitys maaseudulla. Turpeen käyttö parantaa energiaomavaraisuutta ja lisää huoltovarmuutta, mutta haittapuolena ovat kasvihuonekaasuvaikutukset. Turve on tällä hetkellä erittäin välttämätön metsähaketta täydentävä polttoaine erityisesti suurissa voimalaitoskat-

tiloissa sekä polttoteknisten ominaisuuksien että hyvän kotimaisen saatavuuden ansiosta. Turpeen ja puun yhteispoltolla voidaan välttää tuhkaongelmien syntyä. Turpeen hyödyntämisen yhteydessä tulee kuitenkin huolehtia siitä, että turpeennoston haitalliset vaikutukset estetään ja pyritään turpeen kestäväan hyödyntämiseen ensisijaisesti jo aiemmin ojitetuilta suoalueilta.

Biomassan määritelmä direktiiviehdotuksessa esitettyssä muodossaan ei sisällä turvetta, joka on kuitenkin merkittävä potentiaalinen raaka-aine esimerkiksi biopolttoaineiden tuotannossa. Bionesteiden ja biopolttoaineiden määritelmät perustuvat vastaavasti biomassan määritelmään, joten ehdotetun määritelmän mukaan turve rajautuu pois direktiiviehdotuksen tarkoittamista uusiutuvista energialähteistä, eikä turvetta voisi käyttää 10 prosentin sitovan tavoitteen saavuttamiseksi tuotettavien bionesteiden ja biopolttoaineiden raaka-aineena. Valiokunta korostaa, että direktiiviehdotusta koskevista jatkoneuvotteissa sertifioitu turve tulee saada niiden polttoaineiden piiriin, joilla pyritään kattamaan direktiivin edellyttämä liikenteen uusiutuvien polttoaineiden velvoite. Turpeen luokitteluun hitaasti uusiutuvaksi energialähteeksi parantaisi EU:n mahdollisuuksia saavuttaa uusiutuvan energian lisäystavoitteet.

Tuulivoima

Tuulivoima kuuluu yhtenä osana uusiutuvaan energiantuotantoon, jonka käyttöä tulee edistää ja lisätä. Tuulivoiman lisäämispotentiaali on vuoteen 2020 mennessä yli 5 TWh. Valiokunta toteaa, että tarvitaan toimenpiteitä uuden tuulivoimateknologian kehittämiseksi ja erityisesti sen kaupallistamiseksi. Muita keskeisiä toimenpiteitä ovat taloudelliset edistämiskeinot ja tuulivoiman käytön hallinnollisten esteiden poistaminen.

Biokaasu

Biokaasutuotannon potentiaalin arvioidaan olevan yli 2 TWh eli noin tuhatkertainen vuoden 2005 tuotantoon verrattuna. Biokaasua voidaan valmistaa erilaisista orgaanisista jätteistä, metsähakkeesta ja peltobiomassasta. Biokaasupro-

sessiin soveltuvat esimerkiksi lanta, olki, viher-ruoho sekä teuras- ja orgaaniset yhdyskuntajätteet. Biokaasun suurimmat laskennalliset potentiaalit sisältyvät maataloudessa lietteisiin (2 100 GWh/a), naudantalantaan (1 700 GWh/a) sekä sianlantaan (400 GWh/a). Valiokunta katsoo, että direktiiviehdotuksen liitteen VII taulukon sisältämät raaka-ainevaihtoehdot ovat varsin suppeat. Niitä tulisikin laajentaa, koska erilaisen biomateriaalien vaihtoehdot ovat erittäin laajat. Esimerkiksi ohraetanoli puuttuu liitteen VII biopolttoaineluettelosta.

Valiokunta katsoo, että biokaasua on alueellisesti tarkoituksenmukaisinta tuottaa siellä, missä mädätykseen soveltuvaa orgaanista materiaalia on riittävästi saatavilla. Erityisesti ruokohelpi on hehtaaria kohti laskettuna hyvin tuottoisa biokaasun raaka-aine, joka muodostaa myös hyvän hiilinielun. Lietelannan mädätyksessä orgaanista ainetta hajotetaan hapettomissa olosuhteissa toimivien mikro-organismien avulla, jolloin lopputuloksena saadaan kiinteää ja nestemäistä mädätettä sekä pääasiassa metaanista ja hiilidioksidista muodostuvaa biokaasua.

Komission direktiiviehdotuksen artiklassa 18 otetaan huomioon jätteistä ja tähteistä tuotetut biopolttoaineet kaksinkertaisella painoarvolla. Valiokunta tukee jäte- ja sivutuotepäristen maa- ja metsätalousmateriaalien tehokkaampaa hyödyntämistä uusiutuvan energian tuotannossa, mutta kaksinkertaisen painoarvon laskupöytä tulee kuitenkin tarkentaa.

Biokaasua voidaan käyttää suoraan tilalla sähkön ja lämmön tuotantoon sekä puhdistuksen jälkeen liikennepolttoaineena. Lisäksi biokaasua voidaan siirtää myös putkistoissa käyttökohteeseen. Lietelannan mädätys vähentää kasvi-huonekaasujen kokonaispäästöjä. Valiokunta arvioi, että biokaasun laajan tuotantopotentiaalin käyttöönotto edellyttää jatkossa riittäviä edistämistoimenpiteitä.

Peltoalan hyödyntäminen sekä ruoantuotannossa että energiantuotannossa

Valiokunta toteaa, että pellonkäytön tarkastelun lähtökohtana tulee olla suomalaisen ruoantuotannon kotimaisen raaka-aineen saannin varmis-

taminen ja huoltovarmuuden ylläpitäminen. Maassamme on kuitenkin tällä hetkellä riittävästi peltoalaa teollisuuden raaka-ainekysynnän tyydyttämiseksi sekä pellon vaihtoehtojen käyttömuotojen mahdollistamiseksi. Valiokunta katsoo, että peltoalan samanaikainen hyödyntäminen sekä ruoantuotannossa että bioenergian tuotannossa on sovitettavissa yhteen.

On arvioitu, että peltoenergian tuotantoa voitaisiin huomattavasti lisätä. Samalla tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota valkuaisomavaraisuuden säilyttämiseen ja parantamiseen. On myös vältettävä suurimittaista peltojen siirtämistä sellaiseen bioenergian tuotantoon, joka myöhemmin estäisi peltojen siirtämisen takaisin ruoantuotantoon. Valiokunta korostaa, että elintarviketuotannon huoltovarmuuden ylläpitäminen on täysin välttämätöntä ilmastomuutokseen sopeutumisessa.

Valiokunta on valtioneuvoston selonteosta maatalouspolitiikasta (maatalouspoliittinen selonteko) antamassaan mietinnössä (MmVM 7/2006 vp — VNS 4/2005 vp) tuonut laajasti esiin edellä selostetut maatalouden tulevaisuuden mahdollisuudet bioenergian tuotannossa. Kattavat energia-analyysit ovat tarpeen tuotantoa suunniteltaessa, lisäksi huomioon on otettava muun jalostuksen sivutuotteena saatavat rehuraaka-aineet.

Biopolttoaineiden ympäristökestävyyskriteerit
Direktiiviehdotuksen artiklassa 15 asetetaan biopolttoaineille ja muille bionesteille kestävä kehityksen kriteerit. Ympäristökestävyyskriteerien lähtökohtana ovat kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, maaperän hiilivarantojen säilyttäminen ja biodiversiteetin suojeleminen. Valiokunta katsoo, että ehdotuksen lähtökohta on hyvä pohja biopolttoaineiden ja bionesteiden kestävyyskriteerien kehittämiseksi. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että ympäristökritee-

reitä vielä selvennetään ja yksinkertaistetaan, jotta tulkintavaikeuksilta vältytään. Ehdotuksen kriteereissä on määritelty esimerkiksi biologiselta monimuotoisuudeltaan rikas maa, jolle ei ole olemassa yksiselitteistä tulkintaa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kriteereiden selkeyteen hyödyntäen jo muissa yhteyksissä laadittuja ja hyväksyttyjä määritelmiä.

Biopolttoaineiden ja bionesteiden raaka-aineina käytettyjä viljeltyjä maatalouden raaka-aineita koskee direktiiviehdotuksen artiklan 15 kohta 5, jonka mukaan raaka-aineen tuotannossa on noudatettava neuvoston asetuksen (EY) N:o 1782/2003 liitteen III A otsikon "Ympäristö" alla lueteltuja säädöksiä (täydentävät ehdot). Valiokunta toteaa, että tämä on selkeä ja valvottavissa oleva kriteeristö maatalousperäisille raaka-aineille.

Valiokunta pitää tärkeänä, että artiklan 15 kriteereiksi määritetään metsien osalta samat kriteerit, jotka ovat metsätalouden osalta jo nyt yleisesti voimassa. Valiokunta korostaa, että metsässä tuotetun biomassan tulee olla direktiivin hyväksymä biopolttonesteen raaka-aine, kun se on tuotettu yleiseurooppalaisia metsien kestävä hoidon ja käytön kriteereitä sekä kunkin maan kansallista lainsäädäntöä noudattaen. Valiokunta korostaa toisen sukupolven biopolttoaineiden kehittämisen tärkeyttä painottaen erityisesti sitä, että kotimaisen metsä- ja peltobiomassan tuotanto on kansallisessa hallinnassa ja varmistaa siten huoltovarmuutta.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Mats Nylund /r
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Hannu Hoskonen /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Anne Kalmari /kesk	Kari Rajamäki /sd
	Lauri Kähkönen /sd	Arto Satonen /kok
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Esitän eriävänä mielipiteenäni seuraavan:

Asiantuntijakuulemisen perusteella lausunnon "turpeen hyödyntämistä" käsittelevä luku olisi tullut olla kokonaisuudessaan seuraavan sisältöinen:

"Biomassan määritelmä direktiiviehdotuksessa esitetyssä muodossa ei sisällä turvetta. Asiantuntijakuulemisessa turvetta on pidetty potentiaalisena raaka-aineena biopolttoaineiden tuotantoon. Erityisesti on kiinnitetty huomiota jo viljelykäytössä olevien turvepintaisten peltöjen käyttöön tähän tarkoitukseen. On huomautettu siitä, että näiden peltöjen turve joka tapauksessa palaisi hiilidioksidiksi. Valiokunta toteaa, että tätä palamista voidaan kuitenkin merkittävästi hidastaa sillä, että pellolle perustetaan ruokohelpikasvusto. Se uudistetaan pellon pinta rikkoen vain 10—14 vuoden välein, mikä rajoittaa ratkaisevasti kasvualustan turpeen palamista. Tänä aikana kasvusto tuottaa vuodessa energiasisältöä 30 megawattituntia hehtaarilla ja samalla tuottaa maahan laajan juuriston, joka on hiili-

nielu ja parantaa kasvualustan kuntoon. Samalla suojellaan vesistöjä ja edistetään monimuotoisuuden säilymistä. Valiokunta pitää näiden turvepeltöjen suositeltavana käyttötarkoituksena ruokohelpituotantoa tähdentäen erityisesti hiilinielu- ja voimakkaan positiivisen energiataseen perusteita. Valiokunta on tukenut tätä näkökulmaa myös lausunnossaan kirjelmästä U 8/2008 vp korostamalla suorakylvön merkitystä päästöjen kokonaisvaltaisessa vähentämisessä.

Siltä varalta, että ruokohelpituotanto ei olosuhtesysteistä kuitenkaan olisi mahdollista eikä peltoa voitaisi käyttää elintarviketuotantoon, lupavirastolla tulisi olla mahdollista tapauskohtaisen harkinnan perusteella sertifioida ko. biomassan käyttö polttoainetuotannon raaka-aineeksi.

Valiokunta pitää myönteisenä asiana sitä, että käytöstä poistettujen turvesoiden pohjia on ryhdytty käyttämään ruokohelpituotantoon. Tämä käyttö tuleekin priorisoida muihin jälkikäyttö- vaihtoehtoihin nähden."

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2008

Erkki Pulliainen /vihr